

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisivitatea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

CAUZA BĂLĂȘOIU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI (nr. 2)

(Cererea nr. 17232/04)

Hotărâre

Strasbourg

20 decembrie 2011

Definitivă

20/03/2012

Hotărârea a devenit definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Bălășoiu împotriva României (nr. 2),

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, Kristina Pardalos, judecători, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 29 noiembrie 2011,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 17232/04 îndreptată împotriva României prin care un resortisant al acestui stat, Georgeta Bălășoiu („reclamanta”) a sesizat Curtea la 22 martie 2004 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. În urma abținerii lui Corneliu Bîrsan (art. 28 din Regulamentul Curții), judecător ales să reprezinte România, președintele camerei l-a desemnat pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător ad-hoc (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din regulament).

4. Reclamanta pretinde, în special, o atingere a dreptului său la reputație, din cauza unui raport întocmit de o autoritate publică în care este descrisă în termeni mai puțin favorabili.

5. La 15 septembrie 2009, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 1 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

În fapt

I. Circumstanțele cauzei

6. Reclamanta s-a născut în 1949 și are domiciliul în Dobrușa, Ștefănești.

7. În 1993, a depus o plângere penală pentru lovire și alte violențe împotriva a doi polițiști în urma unui incident care a avut loc la Secția de poliție din Ștefănești. La sfârșitul procesului, în noiembrie 2002, instanțele interne au constatat că a intervenit prescripția răspunderii penale, dar au acordat reclamantei despăgubiri pentru neajunsurile provocate de durata procedurii judiciare.

8. Această procedură a făcut obiectul unei cereri în fața Curții care s-a rezolvat pe cale amiabilă [*Bălășoiu împotriva României* (soluționare amiabilă), nr. 37424/97, 20 aprilie 2004].

9. La proces, primarul din Ștefănești a fost interogată ca martor. La ședința din 3 aprilie 2000, a declarat în prezența reclamantei că, în ziua incidentului, a întâlnit-o la secția de poliție și că nu prezenta semne de violențe. A adăugat că, de obicei, reclamanta avea un comportament anormal și că avea multe dispute cu alți săteni, inclusiv cu concubinul său și cu fratele acestuia. Primarul a menționat că concubinul reclamantei i-a spus că dorea să se despartă de ea pentru că o bănuia că voia să-l otrăvească. Acesta a mai afirmat că, atunci când se certau, reclamanta și concubinul său se loveau reciproc.

10. Reclamanta a avut posibilitatea să interogheze martorul, dar s-a mulțumit să afirme că acesta era „cel mai mare mincinos”.

11. La o dată neprecizată, polițiștii inculpați au depus la dosar un raport din 30 ianuarie 2000 intitulat „Caracterizare” întocmit de primar, primarul adjunct din Ștefănești și de opt alți membri ai Comisiei de asistență și protecție socială și autoritate tutelară a Primăriei Ștefănești” (denumită în continuare „comisia”).

În opinia autorilor, această descriere corespundea realității și era rezultatul investigațiilor lor pe lângă locuitorii din Ștefănești.

12. Comisia a indicat că marea majoritate din cei 6 000 de locuitori din Ștefănești și din împrejurimi nu o plăceau pe reclamantă și considerau că îi era imposibil să se integreze în comunitate din cauza insultelor pe care le făcea, certurilor pe care le provoca și aptitudinii sale de a face rău oricui fără niciun motiv.

13. Comisia a afirmat că reclamanta era o persoană „foarte recalcitrantă” care se certa fără niciun motiv cu numeroși săteni. De exemplu, comisia a menționat cazul unei plângeri făcute împotriva a șaiszeci de săteni care s-a dovedit a fi nejustificată, dar care a declanșat îmbolnăvirea acestor săteni, dintre care unul a cedat stresului provocat.

14. Comisia a arătat că reclamanta ura comunitatea și conducătorii comunei și că era o persoană rea. În opinia comisiei, „organele de la conducerea” comunei erau neîncetate „stresate” de reclamantă care le insulta și care adresa plângeri fără motiv autorităților superioare, iar reclamanta „calomnia pe toată lumea și își petrecea viața intentând procese în toate instanțele din țară”.

15. Comisia a apreciat că reclamanta trebuia „pusă sub control de către organele specializate și închisă într-un azil pentru bolnavi psihici”. A concluzionat că reclamanta „nu merita statutul de ființă umană” și că, în orice caz, era „cel mai rău lucru din comunitate”.

16. Reclamanta a arătat că nu a avut cunoștință de raport decât în ziua în care a primit de la Curte o copie a întregului dosar cu privire la procedura pentru rele tratamente.

17. La 24 iunie 2002, reclamanta a depus o plângere penală cu constituire de parte civilă împotriva membrilor comisiei pentru calomnie, fals în înscrisuri și fals în declarații, acuzându-i că au redactat raportul pentru a o denigra și a o discredita în procesul privind

relele tratamente la care a fost supusă la secția de poliție. S-a plâns, de asemenea, de declarațiile primarului la ședința de judecată din 3 aprilie 2000 pe care le considera ofensatoare și mincinoase. La 7 noiembrie 2002, Judecătoria Drăgășani a trimis parchetului dosarul pentru fals în înscrisuri și fals în declarații. La 28 ianuarie 2003, parchetul a pronunțat o ordonanță de neîncepere a urmăririi penale, ordonanță pe care reclamanta nu a contestat-o.

18. Examinarea plângerii pentru calomnie a fost făcută de Judecătoria Drăgășani. Audiați de instanță, membrii comisiei eu negat că au avut intenția de a o denigra pe reclamantă și au afirmat că, redactând raportul incriminat, nu au făcut decât să-și îndeplinească sarcinile impuse de lege.

19. Prin hotărârea din 16 iunie 2003, judecătoria a respins plângerea de calomnie, estimând că unul din elementele infracțiunii, și anume caracterul public, nu era prezent în speță întrucât afirmațiile litigioase au fost făcute într-un document depus la dosarul unui proces în derulare. În orice caz, instanța a considerat că declarațiile respective nu demonstau intenția comisiei de a aduce atingere reputației reclamantei, ci că reprezentau punctul de vedere al membrilor săi în urma investigațiilor realizate în virtutea prerogativelor lor.

20. În ceea ce privește mărturia primarului, judecătoria a observat că, în temeiul jurământului depus, acesta din urmă a fost obligat să spună tot ce știa despre faptele prezentate în fața instanței. Prin urmare, aceasta a concluzionat că intenția sa nu a fost să o calomnieze pe reclamantă și că declarațiile sale nu au fost făcute „în public”, în sensul dreptului intern.

21. În urma recursului reclamantei, prin hotărârea definitivă din 10 noiembrie 2003, Tribunalul Vâlcea a confirmat hotărârea primei instanțe, precum și motivarea reținută de aceasta.

II. Dreptul intern relevant

22. Articolele relevante din Codul penal erau redactate după cum urmează la momentul faptelor:

Art. 206. Calomnia

„Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu închisoare [...] sau cu amendă.”

Art. 152. Fapta săvârșită în public

„Fapta se consideră săvârșită în public atunci când a fost comisă:

- a) într-un loc care prin natura sau destinația lui este întotdeauna accesibil publicului, chiar dacă nu este prezentă nicio persoană;
- b) în orice alt loc accesibil publicului, dacă sunt de față două sau mai multe persoane;
- c) într-un loc neaccesibil publicului, cu intenția însă ca fapta să fie auzită sau văzută și dacă acest rezultat s-a produs față de două sau mai multe persoane;
- d) într-o adunare [...];
- e) prin orice mijloace cu privire la care făptuitorul și-a dat seama că fapta ar putea ajunge la cunoștința publicului.”

În drept

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 8 din convenție

23. Reclamanta pretinde că raportul comisiei întocmit în timpul procesului deschis împotriva polițiștilor i-a adus atingere dreptului la respectarea vieții private astfel cum este prevăzut de art. 8 din convenție, care se citește în felul următor:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Cu privire la admisibilitate

24. Guvernul invocă incompatibilitatea *ratione materiae* a capătului de cerere al reclamantei cu dispozițiile convenției, în măsura în care raportul menționat nu a fost niciodată publicat sau difuzat către public.

25. Reclamanta reiterează că a fost afectată în urma raportului.

26. Curtea apreciază că argumentul avansat de Guvern este strâns legat de fondul capătului de cerere enunțat de reclamantă în temeiul art. 8 din convenție. Este necesar să fie unită această excepție cu fondul.

27. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, Curtea constată că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

28. Reclamanta spune că se simte denigrată de declarațiile din raport care, în opinia ei, nu reflectă realitatea. Ea consideră că acest raport este ilegal și inutil cauzei, în măsura în care ea nu era inculpată în procedură, ci victimă. Pe lângă faptul că a fost denigrată fără motiv, reclamanta spune că a fost supusă, din cauza acestui raport, unei supravegheri constante a poliștilor care o amenințau cu internarea. De asemenea, subliniază legătura de rudenie dintre primar și un alt membru al comisiei care a redactat raportul.

29. Guvernul susține că instanțele interne au examinat toate documentele dosarului și și-au motivat în mod amplu deciziile. Prin urmare, Guvernul solicită Curții să urmeze concluzia instanțelor interne conform căreia elementele constitutive ale infracțiunii de calomnie nu erau reunite în speță, în măsura în care, pe de o parte, nu exista intenția de denigrare a reclamantei și, pe de altă parte, raportul nu a fost făcut public. Acesta susține, de asemenea, că, conform legii, comisia este competentă pentru redactarea rapoartelor cum este cel de care se plânge reclamanta.

2. Motivarea Curții

a) Principii generale

30. Curtea amintește că a stabilit în jurisprudența sa că, deși convenția nu garantează în mod expres, dreptul la reputație face parte din noțiunea de „viață privată” înscrisă la art. 8 din convenție (*A. împotriva Norvegiei*, nr. 28070/06, pct. 63, 9 aprilie 2009 și jurisprudența citată acolo). Mai mult, pentru ca garanțiile de la art. 8 să fie aplicabile, atingerea reputației trebuie să fie suficient de gravă și să cauzeze un prejudiciu „exercitării personale a dreptului la respectarea vieții private” (*A.*, citată anterior, pct. 64, și *Mikolajová împotriva Slovaciei*, nr. 4479/03, pct. 55, 18 ianuarie 2011).

31. Curtea a concluzionat că a existat o ingerință în dreptul la reputația unui reclamant din cauza unei părți a unei hotărâri judecătorești care lasă să se creadă că a abuzat de fiul său (*Sanchez Cardenas împotriva Norvegiei*, nr. 12148/03, pct. 33 și 38, 4 octombrie 2007), precum și ca urmare a unei decizii nepublicate a poliției, în care o reclamantă a fost acuzată de violențe împotriva unui terț (*Mikolajová*, citată anterior, pct. 56-57).

32. Curtea amintește, în cele din urmă, că dacă nu li se interzice autorităților statului să întocmească rapoarte cu privire la procedurile în curs, ele trebuie să facă dovada imparțialității și moderației în declarațiile lor (*Fayed și the House of Fraser Holdings plc împotriva Regatului Unit*, nr. 17101/90, decizia Comisiei din 15 mai 1992, nepublicată).

b) Aplicarea principiilor în cazul de față

33. În contextul din speță, Curtea notează că, deși raportul cu privire la relațiile reclamantei cu alte persoane întocmit de comisia de autoritate tutelară nu a fost publicat ca atare în presă, a fost depus la dosar, unde este accesibil publicului.

34. Astfel cum reiese din informațiile puse la dispoziția Curții, raportul a fost utilizat de către polițiștii acuzați de rele tratamente ca element de probă prin care se contesta credibilitatea reclamantei. Rezultă că acest raport a putut influența procedura internă inițiată de reclamantă împotriva polițiștilor (a se vedea, de asemenea, *infra*, pct. 40). În plus, după spusele reclamantei, necontestate de Guvern, poliția s-a bazat ulterior pe acest raport pentru a o pune pe reclamantă sub supraveghere.

35. Având în vedere gravitatea acuzațiilor membrilor comisiei și a consecințelor pe care ancheta și raportul le-au avut pentru reclamantă, Curtea consideră că aceasta a suferit o ingerință în dreptul său la respectarea vieții private (a se vedea, de asemenea, *Mikolajová*, citată anterior, pct. 57).

36. Rămâne de verificat dacă această ingerință era prevăzută de lege, dacă urmărea un scop legitim și dacă era necesară într-o societate democratică.

37. Curtea notează că instanțele interne au considerat că această comisie a acționat legal în limitele prerogativelor sale. Cu toate acestea, temeiul legal al acestor acțiuni nu a fost niciodată menționat nici în cadrul procedurii interne, nici de către Guvern în observațiile sale.

38. În plus, nu a fost precizată la inițiativa cui și în ce scop a avut loc ancheta. De altfel, utilizarea de către polițiști a raportului în cadrul procedurii interne împotriva lor, în speță denigrând-o pe reclamantă, pune la îndoială existența unui scop legitim pentru justificarea ingerinței.

39. Presupunând totuși că există un temei juridic pentru ingerință și că aceasta urmează un scop legitim, Curtea apreciază că această ingerință nu era necesară într-o societate democratică, pentru următoarele motive:

40. Curtea notează că reclamanta nu a avut cunoștință de raport și că nu i-a putut contesta conținutul sau relevanța decât după comunicarea acestuia de către Curte. Întocmit fără știrea ei, reclamanta a fost afectată de existența raportului în măsura în care instanța s-a bazat pe acesta pentru a-i respinge plângerea penală formulată împotriva polițiștilor. Mai mult, reclamanta afirmă că s-a simțit supravegheată de polițiști și își menține susținerea că aceștia ar fi amenințat-o cu internarea, afirmații necontestate de Guvern (a se vedea de asemenea, *mutatis mutandis*, *Mikolajová*, citată anterior, pct. 56-57, unde Curtea a concluzionat că, deși reclamanta nu a fost informată de decizia poliției care o afecta, această decizie i-a adus atingere drepturilor sale în măsura în care a fost folosită împotriva sa de o altă autoritate a statului).

41. Curtea ia notă de conținutul afirmațiilor comisiei. Admițând chiar faptul că raportul a fost destinat să reflecte opinia personală a membrilor comisiei, expresiile cum sunt „reclamanta ar trebui închisă într-un azil pentru bolnavi psihici”, că „nu merită statutul de ființă umană” și că „este cel mai rău element din comunitate”, prin caracterul lor scandalos și degradant, nu erau necesare pentru aprecierea de către instanțe a comportamentului reclamantei și nu trebuiau să apară în nici un caz într-un raport oficial al autorităților administrative (*Fayed și the House of Fraser Holdings plc*, hotărâre citată anterior).

42. Având în vedere aceste elemente, Curtea apreciază că reclamanta a suferit o ingerință arbitrară și disproporționată în dreptul său la respectarea vieții private.

Trebuie, prin urmare, să se respingă excepția ridicată de Guvern și să se concluzioneze că, în speță, a fost încălcat art. 8 din convenție.

II. Cu privire la celelalte pretinse încălcări

43. Reclamanta consideră că mărturia primarului în cadrul procedurii împotriva polițiștilor a adus atingere dreptului său la respectarea vieții private.

Cu toate acestea, presupunând chiar că aceste capăt de cerere intră în domeniul de aplicare al art. 8, Curtea notează că reclamanta nu și-a susținut dreptul de interogare a martorului pentru contestarea afirmațiilor acestuia. Or, această posibilitate îi era deschisă și ar fi putut constitui o cale de atac efectivă în speță.

Reiese că acest capăt de cerere trebuie respins pentru neepuizarea căilor de atac interne, în temeiul art. 35 § 1 și 4 din convenție.

44. Reclamanta se plânge, în cele din urmă, în temeiul art. 6 § 1 din convenție, de durata procesului de calomnie împotriva primarului și a membrilor comisiei.

Or, acest proces a debutat la 4 iunie 2002, cu introducerea plângerii penale, și a luat sfârșit la 10 noiembrie 2003, adică după un an și cinci luni. Această durată pare rezonabilă în ceea ce privește jurisprudența Curții.

Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din convenție

45. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu moral și cheltuielile de judecată

46. Reclamanta solicită 40.000 euro (EUR) pentru prejudiciul moral pe care l-a suferit și pentru cheltuielile făcute în fața instanțelor interne. Aceasta detaliază cheltuielile după cum urmează: onorariile avocatului, transportul martorilor la instanțe și la parchet, propria sa deplasare la sediul instanțelor care sunt situate la aproximativ 100 km de domiciliul său. Ea pretinde totuși că nu mai este în posesia documentelor justificative ale cheltuielilor făcute.

47. Guvernul observă că reclamanta nu și-a prezentat pretențiile evaluate și stabilite pe rubrici și însoțite de documentele justificative pertinente, astfel cum prevede art. 60 din Regulamentul Curții și, în consecință, solicită Curții să respingă cererea. În orice caz, Guvernul apreciază că suma solicitată de reclamantă este foarte mare și că o eventuală constatare a încălcării ar putea constitui o reparație suficientă a prejudiciului moral pretins.

48. Curtea apreciază că reclamanta a suferit un prejudiciu moral ca urmare a nerespectării, de către autorități, a dreptului său la viața privată, și, pronunțându-se în echitate, în conformitate cu art. 41 din convenție, îi acordă 2 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

49. În ceea ce privește cheltuielile pretinse de reclamantă, Curtea reamintește că, potrivit jurisprudenței sale, un reclamant nu poate obține rambursarea lor decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea hotărăște să nu acorde nimic cu acest titlu.

B. Dobânzi moratorii

50. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 8 din convenție cu privire la pretinsa atingere a reputației reclamantei prin raportul întocmit de autorități la adresa ei și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 8 din convenție;

3. *Hotărăște*

a) că statul pârât să-i plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, suma de 2 000 EUR (două mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, care va fi convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, pentru prejudiciul moral;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. *Respinge* cererea de reparație echitabilă pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 20 decembrie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep
Președinte

Casadevall